

§ 10-tilladelse til
Lærkeshøj
Fællesvej 8
3720 Aakirkeby

Kolofon:	Bornholms Regionskommune; januar 2019
Journalnummer:	09.17.16P19-0013
Udarbejdet af:	Center for Regional Udvikling, It og Sekretariat
Sagsbehandlere:	Katrine Høst
Kortbilag:	Geodatastyrelsen

§ 10-tilladelse

til

Lærkeshøj

Fællesvej 8

3720 Aakirkeby

Gyldighed

Denne miljøtilladelse meddeles efter § 10 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, jf. lovbekendtgørelse nr. 442 af 13. maj 2016 med senere ændringer.

Tilladelsen gælder fra annonceringsdatoen den 22. januar 2019.

DATABLAD

Titel:	§ 10-tilladelse til Lærkeshøj
Tilladelsen omfatter:	Årlig produktion af 15 årskøer, 70 opdræt (6-26 mdr.) og 80 ungtyre (220-440 kg) alle af stor race, svarende til 74,4 dyreenheder (DE)
Dato for tilladelse:	22. januar 2019
Husdyrbrug:	Lærkeshøj, Fællesvej 8, 3720 Aakirkeby
Matrikelnummer og ejerlav:	1cc m. fl., Aaker
Ejendomsnummer:	4000235139
CVR-nummer:	14898778
CHR-nummer:	88671
Ansøger og bedriftsejer (kontaktperson):	Christian Skovbo Pedersen, Sigtemøllevej 13, 3720 Aakirkeby
Kontaktoplysninger:	Tlf.: 23395309; e-mail: nordvang@pedersen.mail.dk
Konsulent:	Elisabeth Falk, Bornholms Landbrug & Fødevarer, Rønnevej 1, 3720 Aakirkeby. Tlf.: 56907815/ 24622384; elf@bornholmslandbrug.dk
Tilsynsmyndighed:	Bornholms Regionskommune, Center for Regional Udvikling, It og Sekretariat, Skovlækken 4, Tejn, 3770 Allinge
Kontakt tilsynsmyndighed:	Tlf. 5692 0000; e-mail: Byg@brk.dk ; Hjemmeside: www.brk.dk

INDHOLDSFORTEGNELSE

Datablad.....	3
Indholdsfortegnelse	4
1 Resumé.....	5
2 Tilladelsen med vilkår	6
2.1 Afgørelse om tilladelse efter husdyrgodkendelseslovens § 10	6
2.2 Vilkår for driften	6
2.3 Gyldighed – udnyttelse og bortfald.....	8
2.4 Offentlighed	8
2.5 Klagevejledning	9
3 Beskrivelse og vurdering af det ansøgte	10
3.1 Lokalisering og landskabsvurdering.....	10
3.2 Indretning og drift af husdyrproduktionen.....	15
3.3 Mulige gener for omgivelserne	15
3.4 Bedste tilgængelige teknologi (BAT).....	17
3.5 Ammoniakemission og påvirkning af natur og sårbare arter.....	17
4 Bilag	26
Bilagsoversigt:	26
Bilag 1. Ansøgningsskema fra Bilag 1 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen	27

1 RESUMÉ

Christian Skovbo Pedersen, Sigtemøllevej 13, 3720 Aakirkeby har den 28. juli 2017 ansøgt om tilladelse efter § 10 i husdyrgodkendelsesloven til at etablere en produktion bestående af 15 køer, 70 opdræt (6-26 mdr.) og 80 ungtyre (220-440 kg) alle af stor race, svarende til 74,4 dyreenheder (DE) på ejendommen Lærkeshøj, Fællesvej 8, 3720 Aakirkeby, matrikel nr. 1cc m.fl., Aaker i en ny stald, som opføres til formålet.

Ejendommen ligger for sig selv for enden af en privatvej og grænser op til ansøgers hovedejendom Nordvang, hvor ansøger har en kvægproduktion. Ansøger ejer endvidere ejendommen Sigtemøllevej 10.

Seneste registrerede husdyrhold på ejendommen er registreret ved miljøtilsyn i 2013 og bestod af 11 heste og 10 årshøns svarende til 4,84 DE. Ejendommen er siden blevet handlet til ansøger.

I forbindelse med etableringen af kvægproduktionen på Lærkeshøj opføres en ny staldbygning. Den nye stald etableres med dybstrøelse. De eksisterende bygninger vil ikke blive anvendt til dyrehold. Der opføres ingen gødningsopbevaringsanlæg, idet husdyrgødningen vil blive kørt direkte til mark og nedpløjet eller opbevaret i markstak.

Den nye stald overholder alle de krævede mindsteafstande til beboelsesområder og nabobeboelser, vandforsyningsanlæg, veje, vandløb, levnedsmiddelvirksomhed, beboelse på ejendommen og naboskel. Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at etableringen af en mindre kvægproduktion og en ny stald på Lærkeshøj kan ske uden at påvirke landskabet væsentligt. Stalden opføres i tilknytning til de eksisterende bygninger og placeres lavt i landskabet.

Bornholms Regionskommune har foretaget beregninger, der viser, at de krævede lugtgeneafstande mellem stalden og omkringboende er overholdt. På baggrund af ejendommens beliggenhed og beskrivelsen af produktionen forventes produktionen desuden ikke at forårsage væsentlige gener for naboer og forbipasserende i form af støj, støv, lys, transport eller forekomst af skadedyr.

Det vurderes, at det ansøgte ikke vil forårsage væsentlig påvirkning af ammoniakfølsomme naturområder i området.

Inden for 300 m af Lærkeshøj ligger to skove, et beskyttet overdrev og fire beskyttede søer. I to af disse søer er der tidligere registreret løvfrøer, som er strengt beskyttede arter optaget på habitatdirektivets bilag IV. Bornholms Regionskommune har beregnet den forventede ammoniakpåvirkning fra den ansøgte produktion og har vurderet, at det ansøgte ikke vil forårsage væsentlig påvirkning på ammoniakfølsomme naturområder i området eller på strengt beskyttede arter. Det er ligeledes vurderet, at der ikke sker nogen væsentlig påvirkning af nærmeste Natura 2000-område, nr. 186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne, som er beliggende i en afstand af ca. 455 m fra den nye stald på Lærkeshøj.

Bornholms Regionskommune vurderer, at husdyrbruget opfylder kravene til anvendelse af bedste tilgængelige teknik (også kaldet BAT), idet husdyrbruget lever op til husdyrgødningsbekendtgørelsen og anden lovgivning på området, som anses som værende BAT for husdyrbrug af denne størrelse.

Bornholms Regionskommune vurderer samlet, at indretning og drift af husdyrbruget og håndtering af husdyrgødningen sker i overensstemmelse med gældende regler, og at der anvendes den bedste tilgængelige teknik. Det vurderes, at husdyrbruget kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Endvidere vurderes det, at husdyrbruget ikke medfører en væsentlig påvirkning af arter og naturtyper, der er en del af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder, eller arter optaget på habitatdirektivets bilag IV og deres yngle- og rasteområder.

2 TILLADELSEN MED VILKÅR

2.1 Afgørelse om tilladelse efter husdyrgodkendelseslovens § 10

Bornholms Regionskommune, Center for Regional Udvikling, It og Sekretariatet har vurderet, at der kan meddeles tilladelse til den ansøgte produktion på Lærkeshøj, Fællesvej 8, 3720 Aakirkeby i henhold til § 10 i husdyrgodkendelsesloven (Lovbekendtgørelse nr. 442 af 13. maj 2016 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug). Tilladelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen med tilhørende bilag og øvrigt materiale indsendt af ansøgers konsulent og ansøger samt efterfølgende beregninger.

Bornholms Regionskommune vurderer, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbrugets anlæg. Endvidere vurderer kommunen, at husdyrbruget efter udvidelsen kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne, hvis de gældende regler på området og vilkårene i denne tilladelse overholdes.

§ 10-tilladelsen meddeles på nedenstående vilkår (afsnit 2.2), som begrundes i de relevante afsnit i miljøredegørelsen. Vilkårene er krav, som stilles på grund af husdyrbrugets art eller beliggenhed.

Husdyrbruget skal drives i overensstemmelse med de stillede vilkår og bestemmelserne i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. (husdyrgødningsbekendtgørelsen) samt øvrig gældende lovgivning, også selv om disse regler måtte være skærpende i forhold til denne godkendelse.

Vær opmærksom på, at etablering af ny stald ikke må igangsættes, før der er givet en byggetilladelse og eventuelt andre nødvendige tilladelser fra Bornholms Regionskommune. Hvis der foretages ændringer i afløbsforholdene for tag- og overfladevand i forbindelse med gennemførelse af byggeprojektet, skal der indhentes accept fra spildevandsmyndigheden.

Miljøgodkendelsen indeholder en miljøteknisk redegørelse samt kommunens bemærkninger til og vurdering af ændringerne og husdyrbrugets påvirkninger af omgivelserne, naturen og naboer. Derudover er der redegjort for ejendommens anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT – Best Available Techniques).

2.2 Vilkår for driften

Indretning og drift

1. Tilladelsen gælder for det ansøgte. Virksomheden skal placeres, indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der fremgår af den miljøtekniske beskrivelse, og med de ændringer, der fremgår af tilladelsens vilkår.
2. Vilkår, der vedrører driften, skal være kendt af de personer, der er beskæftiget med den pågældende del af driften.
3. På tilsynsmyndighedens forlangende skal virksomheden dokumentere overholdelse af denne tilladelsens vilkår.

Information om ændringer

4. Ændringer i ejerforhold eller hvem, der er ansvarlig for driften, skal meddeles til tilsynsmyndigheden (Bornholms Regionskommune, Center for Regional Udvikling, It og Sekretariat) senest 1 måned efter, at ændringen er sket.
5. Drifts-, indretnings- eller bygningsmæssige ændringer, der er relevante i forhold til tilladelsen, skal anmeldes til kommunen inden gennemførelsen. Kommunen vurderer, om de aktuelle planer for ændringer/udvidelse kan ske inden for rammerne af denne tilladelse.

Nyt byggeri

- Den nye stald skal placeres og dimensioneres som vist i Figur 1. Luftfoto af Lærkeshøj med ny staldbygning indtegnet med rød skravering (bilag fra ansøgning). Figur 1.. Stalden kan være op til 24 x 60 m med en højde på ca. 9 m. Væggene kan etableres som gardiner og taget med eternit.

Husdyrholdet og staldindretning

- Dyretypen, staldsystemet og antal dyr skal være i overensstemmelse med angivelserne i nedenstående skema:

Stald	Dyretype	Antal	Staldsystem	Dyreenheder
Ny stald	Årskøer, stor race	15	Dybstrøelse	21,1
Ny stald	Kvier, stor race (6 -26 mdr.)	70	Dybstrøelse	32,8
Ny stald	Ungtyre, stor race (220-440 kg)	80	Dybstrøelse	20,5
I alt				74,4

Håndtering af husdyrgødning

- Al dybstrøelse fra stalden (100 %) skal udbringes direkte fra stald til nedbringning på mark eller opbevares i markstak i henhold til bestemmelserne i den til enhver tid gældende husdyrgødningsbekendtgørelse.

Affald

- Arealerne omkring bygningerne og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald.
- Affald skal opbevares og bortskaffes efter BOFA I/S' affaldsregulativer.
- Der skal til enhver tid foreligge dokumentation for, at affald bortskaffes miljømæssigt forsvarligt.

Lugt

- Der skal til stadighed opretholdes en god staldhygiejne. Bygninger, anlæg og omgivelser skal renholdes, således at lugtgener begrænses mest muligt for de omkringboende.
- Driften må ikke give anledning til væsentlige lugtgener uden for ejendommens areal. Hvis der efter kommunens vurdering opstår lugtgener, der vurderes at være væsentligt større, end der kan forventes ifølge grundlaget for tilladelsen, kan kommunen meddele påbud om, at der skal gennemføres lugtreducerende tiltag.

Støj

- Virksomhedens bidrag til støjbelastningen i omgivelserne, dvs. al støj fra landbrugsdrift på ejendommens bygningsparcel, må ikke overstige følgende værdier målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer:

Ugedag	Tidspunkt	Støjniveau, dB(A)	Referencetid
Mandag-fredag	Kl. 07.00-18.00	55	8 timer
Lørdag	Kl. 07.00-14.00	55	7 timer
	Kl. 14.00-18.00	45	4 timer
Søn- og helligdage	Kl. 07.00-18.00	45	8 timer
Alle dage	Kl. 18.00-22.00	45	1 time
	Kl. 22.00-07.00	40	½ time
Spidsværdi	Kl. 22.00-07.00	55	

15. Virksomheden skal for egen regning dokumentere, at støjvilkårene overholdes, hvis tilsynsmyndigheden finder det påkrævet. Dokumentation for overholdelse af støjkravene kan være i form af målinger i ejendommens omgivelser (under fuld drift) eller kildestyrkemålinger ved de enkelte støjkilder kombineret med beregninger efter den fælles nordiske beregningsmodel for industristøj.
16. Kravet om dokumentation af støjforholdene kan højst fremsættes en gang årligt, med mindre den seneste kontrol viser, at grænseværdierne ikke kan overholdes. Støjmålinger skal udføres som beskrevet i Miljøstyrelsens til enhver tid gældende støjberegningsvejledning og foretages i punkter, som forinden aftales med tilsynsmyndigheden. Støjmåling skal udføres af et akkrediteret firma.

Støv

17. Driften må ikke medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens eget areal.

Lys

18. Driften må ikke medføre væsentlige lysgener for omkringboende.

Skadedyr

19. Der skal foretages effektiv fluebekæmpelse på ejendommen som minimum i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Århus Universitet, Institut for Agroøkologi, der vedligeholder Skadedyrsguiden (www.dpil.dk).
20. Ved eventuelle fluegener hos naboer skal bekæmpelse foretages på tilsynsmyndighedens forlangende og efter en forudgående godkendt plan.
21. Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.). Stalde, lagre og andre anlæg skal holdes i forsvarlig rottesikret stand og rimelig orden for at forhindre gode levesteder for rotter. Bekæmpelse af rotter skal ske i henhold til aftale med autoriseret rottebekæmper.

2.3 Gyldighed – udnyttelse og bortfald

Reglerne om udnyttelse og bortfald fremgår af §§ 49-50 i den gældende husdyrgodkendelsesbekendtgørelse. Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 6 år fra denne afgørelses meddelelse. Hvis en del af tilladelsen ikke er udnyttet, bortfalder tilladelsen for denne del. Da denne tilladelse omfatter byggeri, anses den for udnyttet, når det tilladte byggeri faktisk er gennemført inden fristens udløb.

Hvis den udnyttede miljøtilladelse ikke har været helt eller delvist udnyttet i 3 på hinanden følgende år, bortfalder den del af tilladelsen, der ikke har været udnyttet de seneste 3 år. Udnyttelse anses for at foreligge, når der har været en produktion svarende til mindst 25 % af det tilladte.

2.4 Offentlighed

Nabo- og partshøring

Udkast til § 10-miljøtilladelse blev den 18. december 2018 sendt i høring hos ansøger selv, naboer og andre berørte, samt en række organisationer og foreninger. Der var en frist på 4 uger til at kommentere udkastet frem til og med den 16. januar 2019. Der indkom ingen bemærkninger.

Offentliggørelse

Tilladelsen er den 22. januar 2019 offentliggjort på Bornholms Regionskommunes hjemmeside <https://www.brk.dk/Sider/Forside.aspx>. Samtidig er organisationer, som har anmodet om underretning i henhold til husdyrbruglovens §§ 61 eller 62, og klageberettigede myndigheder, råd, foreninger m.fl. blevet orienteret om afgørelsen.

2.5 Klagevejledning

Bornholms Regionskommunes afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet af afgørelsens adressat og enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald samt Styrelsen for Patientsikkerhed. Endvidere kan en række lokale og landsdækkende foreninger og organisationer klage over visse afgørelser.

Klagefristen udløber den 19. februar 2019, dvs. 4 uger fra den 22. januar 2019, hvor afgørelsen er annonceret på regionskommunens hjemmeside.

Hvis du ønsker at klage over afgørelsen, skal du sende klagen via klageportalen for Nævnenes Hus, inden klagefristen udløber. Yderligere klagevejledning og links til klageportalen findes på hjemmesiden for Nævnenes Hus <https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet>. Disse links fører dig til klageportalen, som du logger på med NemID. Du kan også tilgå klageportalen fra www.borger.dk eller www.virk.dk. Klagen skrives direkte i klageportalen, og det er muligt at vedhæfte dokumenter til klagen. Klagen sendes gennem klageportalen til Bornholms Regionskommune, som videresender den til Miljø- og Fødevareklagenævnet med den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse. Du får besked om videresendelsen.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Bornholms Regionskommune via klageportalen. Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om klageportalen, med mindre du er blevet fritaget for brug af klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Bornholms Regionskommune. Kommunen videresender din anmodning til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som afgør, om du kan fritages.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den klageberettigede indbetaler et gebyr på 900 kr. (private) og 1.800 kr. (virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder) til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Betaling af klagegebyr sker online i forbindelse med indgivelse af klagen via klageportalen. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af klagefristen, afvises klagen.

Klagegebyret tilbagebetales, hvis:

- Klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves
- Klager får helt eller delvist medhold i klagen
- Klagen bliver afvist, fordi klagefristen er overskredet
- Klager ikke er klageberettiget
- Klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence

En eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal anlægges inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen.

3 BESKRIVELSE OG VURDERING AF DET ANSØGTE

Bornholms Regionskommune har vurderet de miljømæssige forhold ved etablering af en husdyrproduktion på Lærkeshøj.

Oplysninger om husdyrbrugets indretning og drift stammer fra ansøgning om tilladelse efter husdyrlovens § 10 med bilag samt fra supplerende oplysninger indhentet efter modtagelsen af ansøgningen og beregning af ammoniak og lugt i husdyrgodkendelse.dk scenarieskema 107867 og 108151.

Ved ansøgning om § 10-tilladelse til udvidelse af husdyrhold på 15 til 75 dyreenheder skal ansøger indsende et ansøgningsskema, hvor der skal svares ja eller nej til seks punkter. Ansøgningsskemaet er vedlagt i bilag 1. Hvis der svares nej til et spørgsmål i ansøgningen skal kommunen vurdere, om der skal sættes vilkår, der kan afbøde miljøpåvirkningen af den påtænkte udvidelse, der vedrører det relevante spørgsmål. Ud over de seks punkter skal kommunen foretage en konkret vurdering i forhold til §§ 27 og 32 i husdyrgodkendelsesloven, som omhandler landskabelige værdier, virkninger på miljøet og eventuelle gener for naboer.

3.1 Lokalisering og landskabsvurdering

Bygninger og faste afstandskrav

I forbindelse med etableringen af kvægproduktionen på Lærkeshøj opføres en ny staldbygning. De eksisterende bygninger vil ikke blive anvendt til dyrehold. Der opføres ingen gødningsopbevaringsanlæg, idet husdyrgødningen vil blive kørt direkte til mark og nedpløjet eller opbevaret i markstak i henhold til bestemmelserne i husdyrgødningsbekendtgørelsen. Bygningernes placering er vist på nedenstående luftfoto.

Figur 1. Luftfoto af Lærkeshøj med ny staldbygning indtegnet med rød skravering (bilag fra ansøgning).

Beskrivelse af eksisterende og nye bygninger:

Den nye bygning etableres med en længde på op til 60 m og en bredde på op til 24 m. Bygningen etableres med stålspær med en højde til kip på op til ca. 9 m. Væggene etableres som gardiner og taget med eternit.

Figur 2 Skråfoto af de eksisterende bygninger på Lærkeshøj og arealet øst for, hvor den nye stald ønskes placeret.

Afstandskrav i henhold til §§ 6, 7 og 8 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

Lærkeshøj er beliggende i landzone og uden for eksisterende eller fremtidigt byzone- eller sommerhusområde. Ejendommen ligger desuden ikke i et område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.

Stalden overholder de krævede mindsteafstande til nabobeboelser og ammoniakfølsom natur, vandforsyningsanlæg, vandløb, søer, veje, beboelse og naboskel. Se oversigten i Tabel 1 og Tabel 2.

Den nye stald opføres endvidere mere end 300 m fra 1) en beboelsesbygning på en ejendom uden landbrugspligt, der ligger i en samlet bebyggelse i landzone, og som har en anden ejer end driftsherren, 2) et eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde og 3) et område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign. (som defineret i husdyrgodkendelseslovens § 20).

Tabel 1 Afstande og afstandskrav til beboelser og ammoniakfølsom natur iht. husdyrgodkendelseslovens §§ 6 og 7.

Målepunkt	Afstand til ny stald	Afstand til nærmeste gødningslager	Afstandskrav (jf. § 6 og § 7 i husdyrbrugloven)
Eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidig byzone Aakirkeby - byzonegrænse	Ca. 2.900 m	-	50 m
Eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt sommerhusområde Fremtidigt sommerhusområde ved Ekkodalen	Ca. 630 m	-	50 m
Område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig- og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål o. lign. Fremtidigt sommerhusområde ved Ekkodalen	Ca. 630 m	-	50 m
Nabobeboelse Sigtemøllevejen 11	Ca. 220 m	-	50 m
Ammoniakfølsomme naturtyper inden for internationale naturbeskyttelsesområder (§ 7, stk. 1, nr. 1)	≥ 480 m	-	10 m
Ammoniakfølsomme naturtyper uden for internationale naturbeskyttelsesområder (§ 7, stk. 1, nr. 2)	≥ 1.900 m	-	10 m

Tabel 2 Oversigt over afstandskrav iht. § 8 i husdyrgodkendelsesloven og faktiske afstande fra den nye stald.

Målepunkt	Afstand til ny stald	Afstand til nærmeste gødningslager	Afstandskrav	Bemærkninger
Ikke almene vandforsyningsanlæg (enkeltindvinder)	Ca. 25 m	-	25 m	Boring 246.546 i Jupiter
Almene vandforsyningsanlæg (vandværk/boring)	≥ 4000 m	-	50 m	
Vandløb (grøft) og dræn	> 15 m	-	15 m	Ansøger har undersøgt området og har ikke fundet dræn, hvor den nye stald skal bygges, men skulle der i forbindelse med arbejdet dukke dræn op, vil disse bliver omlagt, så afstandskravet overholdes. Afstand til nærmeste vandløb er > 250.
Søer > 100 m ²	Ca. 80 m	-	15 m	
Offentlig vej og privat fællesvej	Ca. 260 m	-	15 m	Nærmeste vej er Fællesvej
Levnedsmiddelvirksomhed	>25 m	-	25 m	Der er ikke levnedsmiddelvirksomhed på ejendommen
Beboelse på ejendommen	Ca. 20 m	-	15 m	
Naboskel	Ca. 50 m	-	30 m	

Bygge- og beskyttelseslinjer og placering i landskabet

Den nye stald vil blive placeret i en dal i terrænet øst for det eksisterende bygningssæt. Bygningen bliver ikke højere end de eksisterende bygninger.

Figur 3. Eksisterende bygninger på Lærkeshøj set fra sydøst. Den nye stald placeres nede i terrænet til højre for disse bygninger.

Figur 4. Eksisterende bygninger på Lærkeshøj set fra nordvest fra Fællesvej. Den nye bygning placeres lavt i terrænet bag de eksisterende bygninger.

Bygge- og beskyttelseslinjer

Strandbeskyttelseslinje (300 m) og kystnærhedszone (3 km): Lærkeshøj er beliggende mere end 8 km fra kysten og hverken inden for strandbeskyttelseslinjen eller kystnærhedszonen.

Klitfredede arealer: Der er ingen klitfredede arealer på Bornholm.

Sø- og å-beskyttelseslinje (150 m): Lærkeshøj er beliggende uden for sø- og å-beskyttelseslinjer. Afstanden til nærmeste søbyggelinje er ca. 1,5 km.

Skovbyggelinje (300 m): Lærkeshøj er beliggende uden for skovbyggelinjer. Afstanden fra den nye stald til nærmeste skovbyggelinje er ca. 165 m.

Fortidsmindebeskyttelseslinje (100 m): Afstanden fra den nye stald til nærmeste fortidsmindebeskyttelseslinje er ca. 950 m.

Kirkebyggelinje (300 m): Nærmeste kirkebyggelinje er beliggende mere end 5 km fra den nye stald.

Vejbyggelinje (15 m): Afstanden til nærmeste vejbyggelinje (omkring Almindingsvej) er ca. 515 m.

Naturområder og fredninger

Internationale beskyttelsesområder – Natura 2000: Der er ca. 480 m til nærmeste Natura 2000-område (område nr. 186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne).

Beskyttede naturområder (§ 3 områder): Nærmeste beskyttede naturområde er en sø beliggende ca. 80 m syd for den nye stald. Inden for en afstand af ca. 300 m er der yderligere tre beskyttede søer og et beskyttet overdrev.

Lavbundsområder: Bygningsanlægget på Lærkeshøj er ikke beliggende i et lavbundsområde.

Fredede områder: Bygningsanlægget på Lærkeshøj er ikke beliggende i et fredet område.

Beskyttede jord- og stendiger: Der er ikke registreret beskyttede sted- og jorddiger, hvor den nye stald ønskes etableret.

Interesseområder i kommuneplanen

Lærkeshøj er beliggende i et område, som i kommuneplan 2013 er udpeget som interesseområde for natur, landskab og økologiske forbindelser. Det eksisterende bygningsæt er endvidere beliggende i et område udpeget som kulturmiljøområde, mens den nye stald placeres uden for denne udpegning.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at den nye stald er erhvervsmæssigt nødvendig for ejendommens drift ved etablering af kvægproduktion.

Bornholms Regionskommune konstaterer, at det ansøgte overholder afstandskravene i husdyrgodkendelseslovens § 6 og § 8. Alle byggelinjer er overholdt i forhold til den nye stald.

Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at etableringen af en mindre kvægproduktion og en ny stald på Lærkeshøj kan ske uden at påvirke landskabet væsentligt. Stalden opføres i tilknytning til de eksisterende bygninger og placeres lavt i landskabet, så den kun i begrænset grad bliver synlig fra offentlig vej og fra omkringliggende ejendomme.

Bornholms Regionskommune vurderer, at projektet ikke er i strid med hensynet til de landskabelige, kulturhistoriske, naturmæssige, geologiske eller rekreative interesser i området.

Vilkår

Der stilles vilkår om, at stalden skal placeres som skitseret.

3.2 Indretning og drift af husdyrproduktionen

Kvægproduktionen etableres i den nybyggede staldbygning. De eksisterende staldbygninger på ejendommen vil ikke blive anvendt til husdyrhold. Den nye stald etableres med dybstrøelse. Husdyrgødningen køres direkte ud og pløjes ned på mark eller opbevares i markstak på udbringningsarealerne, og der er således ikke noget husdyrgødningslager på ejendommen. Stalden etableres med naturlig ventilation og gardiner i siderne.

Oversigten i Tabel 3 viser fordelingen af produktionsarealet, dyretype og staldsystem.

Tabel 3. Ansøgt dyrehold og staldtyper.

Staldafsnit	Staldsystem	Dyretyper	Antal	DE (2016/2017)
Ny stald	Dybstrøelse hele arealet	Årskøer, stor race	15	21,1
Ny stald	Dybstrøelse hele arealet	Kvier, stor race (6 -26 mdr.)	70	32,8
Ny stald	Dybstrøelse hele arealet	Ungtyre, stor race (220-440 kg) mdr.)	80	20,5
I alt				74,4

Kommunens bemærkninger og vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at der ved opfyldelse af det stillede vilkår til maksimal produktion, dyretype og staldsystem ikke vil være væsentlige påvirkninger af omgivelserne i relation til produktionsomfanget.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. maksimal produktion, dyretype og staldsystem samt overholdelse af god staldhygiejne.

3.3 Mulige gener for omgivelserne

Gener for naboer kan være lugt-, støj-, støv-, flue-, skadedyrs- og lysgener og gener fra affaldsproduktion.

Kommunen skal sikre sig, at husdyrbruget kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Især skal kommunen i henhold til husdyrgodkendelseslovens § 20 sikre sig, at risikoen for forurening eller væsentlige gener for omgivelserne begrænses, hvis anlægget ligger mindre end 300 meter fra:

- en beboelsesbygning på en ejendom uden landbrugspligt, der ligger i en samlet bebyggelse i landzone, og som har en anden ejer end driftsherren,
- et eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammede fremtidigt byzone- eller sommerhusområde, eller
- et område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhverv eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Ejendommens anlæg ligger ikke inden for 300 meter af ovennævnte områder. Afstanden til nærmeste nabo er ca. 220 m.

Bornholms Regionskommune har oprettet et scenarioskema i husdyrgodkendelse.dk for at kunne beregne bl.a. lugtgener. Resultaterne kan ses i se nedenstående Tabel 4. Beregningen viser, at lugtgeneafstande mellem den nye stald og omkringboende er overholdt med stor margin både i forhold til enkeltbeboelser, samlede bebyggelser og byzone og sommerhusområder. Der er derfor Bornholms Regionskommunes vurdering, at produktionen på ejendommen ikke vil påvirke omkringboende med lugtgener.

Tabel 4. Resultat af lugtberegning for ansøgt drift fra husdyrgodkendelse.dk (scenarioskema nr. 107867).

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand (ansøgt)	Ukorrigeret geneafstand (nudrift)	Korrigeret geneafstand (ansøgt)	Korrigeret geneafstand (nudrift)	Vægtet gennemsnitsafstand	Bortscreenet	Genekriterie overholdt
+ Sigtemøllevejen 11	0	FMK	48,32	0,00*	48,32	0,00*	243,95	Ja	Ja
+ Almindingsvej 15	0	FMK	85,90	0,00*	85,90	0,00*	2.676,76	Ja	Ja
+ Almindingsvej 38	0	FMK	85,90	0,00*	85,90	0,00*	722,71	Ja	Ja
+ Aaker	0	FMK	152,81	0,00*	152,81	0,00*	3.085,87	Ja	Ja
+ Fremtidigt sommerhusområde	0	FMK	152,81	0,00*	152,81	0,00*	657,05	Ja	Ja

Der forventes ikke støj- eller støvgener uden for ejendommen, idet der er tale om en mindre produktion uden mekanisk ventilation af staldene, og idet afstanden til nærmeste nabo er over 200 m. Bornholms Regionskommune forudsætter, at anlægget på Lærkeshøj overholder Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser. Støjvilkårene omfatter al støj fra landbrugsdrift på ejendommens bygningsparcel men ikke støj fra f.eks. markdriften.

Der vil kunne forekomme støj og eventuelt støv fra ekstern og intern transport. Lærkeshøj ligger for enden af en ca. 230 m lang privatvej fra den offentlige vej Fællesvej. Der er tale om en mindre produktion, og de øgede transportmængder i området vurderes ikke at ville give uacceptable støj- eller støvgener ud over det, der må accepteres som nabo til en landbrugsejendom.

Bornholms Regionskommune vurderer, at eventuel anvendelse af lys i og omkring stalden ikke vil medføre væsentlige gener for omkringboende eller forbigående. Den nye stald ligger lavt i terrænet og er afskærmet af bevoksning mod øst og syd og af de eksisterende bygninger mod vest. Den nye stald vil derfor kun i begrænset grad være synlig for naboer og fra offentlig vej.

Det forudsættes, at alle typer affald på ejendommen håndteres efter de til enhver tid gældende regler samt, at bortskaffelsen sker i overensstemmelse med det kommunale affaldsregulativ for erhvervsaffald. I regulativet står bestemmelser om opbevaring og bortskaffelse af diverse typer af affald, herunder olieaffald, medicinrester og kanyler.

Opbevaring og bortskaffelse af døde dyr skal følge reglerne i bekendtgørelsen om opbevaring af døde produktionsdyr.

Dokumentation for bortskaffelse af affald kan foreligge i form af f.eks. kvitteringer og fakturaer fra godkendt vognmand.

Bornholms Regionskommune vurderer, at overholdes vilkårene vedr. affald, vil affaldshåndteringen på Lærkeshøj ikke medføre gener for omkringboende eller have en væsentlig påvirkning på omgivelserne.

Det vurderes, at husdyrbruget ved god staldhygiejne, forsvarlig foderopbevaring, og fjernelse af affald, foder og gødningsrester kan forebygge og begrænse skadedyrsangreb og fluegener. Der stilles vilkår om, at der foretages fluebekæmpelse i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer.

Bornholms Regionskommune vurderer sammenfattende, at etableringen af den ansøgte kvægproduktion på Lærkeshøj ikke vil give anledning til væsentlige gener for omgivelserne med lugt, støj, støv, lys, affald og skadedyr.

Vilkår

For at sikre, at eventuelle gener for omkringboende begrænses, stilles der vilkår vedr. affaldshåndtering, god staldhygiejne til begrænsning af lugt samt procedure ved eventuelle opståede væsentlige lugtgener, støjgrænser og eventuel måling af støjniveauet, støvgener, lysgener samt fluebekæmpelse og rottesikring.

3.4 Bedste tilgængelige teknologi (BAT)

Kommunen skal ved vurdering af ansøgninger om etablering eller udvidelse af husdyrbrug sikre sig, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (Best Available Techniques = BAT). BAT-niveauet for et kvægbrug, der er omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 10, er som udgangspunkt, at husdyrbruget overholder den generelle lovgivnings bestemmelser.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at husdyrbruget lever op til husdyrgødningsbekendtgørelsen og anden lovgivning på området, som anses for værende BAT for husdyrbrug af denne størrelse. Det vurderes derfor, at der på nuværende tidspunkt ikke er baggrund for at stille vilkår om yderligere indførsel af renere teknologi.

Vilkår

Der stilles ikke vilkår vedr. BAT.

3.5 Ammoniakemission og påvirkning af natur og sårbare arter

Ammoniaktab

Det samlede ammoniaktab i form af ammoniakemission fra staldanlæg og lagre er i nudrift og ansøgt drift beregnet ud fra størrelsen og typen af husdyrholdet, indretning af staldene inkl. miljøteknologi, fodersammensætningen og typen af lagre til opbevaring af husdyrgødningen – se Tabel 5.

Tabel 5. Opgørelse af ammoniakemissionen fra den ansøgte produktion på Lærkeshøj (beregning fra husdyrgodkendelse.dk scenarioskema 108151).

Emission i nudrift (kg NH ₃ -N)	Emission efter udvidelse (kg NH ₃ -N)		Meremission efter udvidelse (kg NH ₃ -N)
	Stalde	Evt. markstak	
0,0	456,83	85,77	+542,59

Ammoniakdeposition til naturområder i nærheden af Lærkeshøj

Ammoniakemissionen fra den ansøgte produktion på Lærkeshøj bevirker, at omkringliggende arealer vil blive påvirket med nedfald af ammoniak. I husdyrgodkendelse.dk er der foretaget beregning af denne ammoniakdeposition til beskyttede naturområder og potentielt ammoniakfølsomme skove i området samt til beskyttede søer. Beliggenheden af beregningspunkterne tættest på anlægget fremgår af kortet i Figur 5. Resultatet af beregningen af ammoniakdeposition i de angivne punkter i ansøgt drift kan ses i Tabel 6

De ammoniakfølsomme naturområder opdeles i kategori 1-natur, kategori 2-natur og kategori 3-natur. Beskyttelsesniveauet for kategori 1-natur og kategori 2-natur omfatter en forbudszone på 10 m, hvor der ikke må etableres, udvides eller foretages ændringer af stalde eller gødningsopbevaringsanlæg, samt krav til den tilladte totaldeposition. Beskyttelsesniveauet for kategori 3-natur kan efter en konkret vurdering være et krav om en maksimal merdeposition.

Kategorisering og beskyttelsesniveau for naturtyper

Kategori 1-natur

Ammoniakfølsomme naturtyper i Natura 2000-områder, hvor et enkelt husdyrbrug maksimalt må totalbelaste med 0,2-0,7 kg N/ha/år afhængigt af beliggenheden af andre husdyrbrug i nærheden*.

Kategori 2-natur

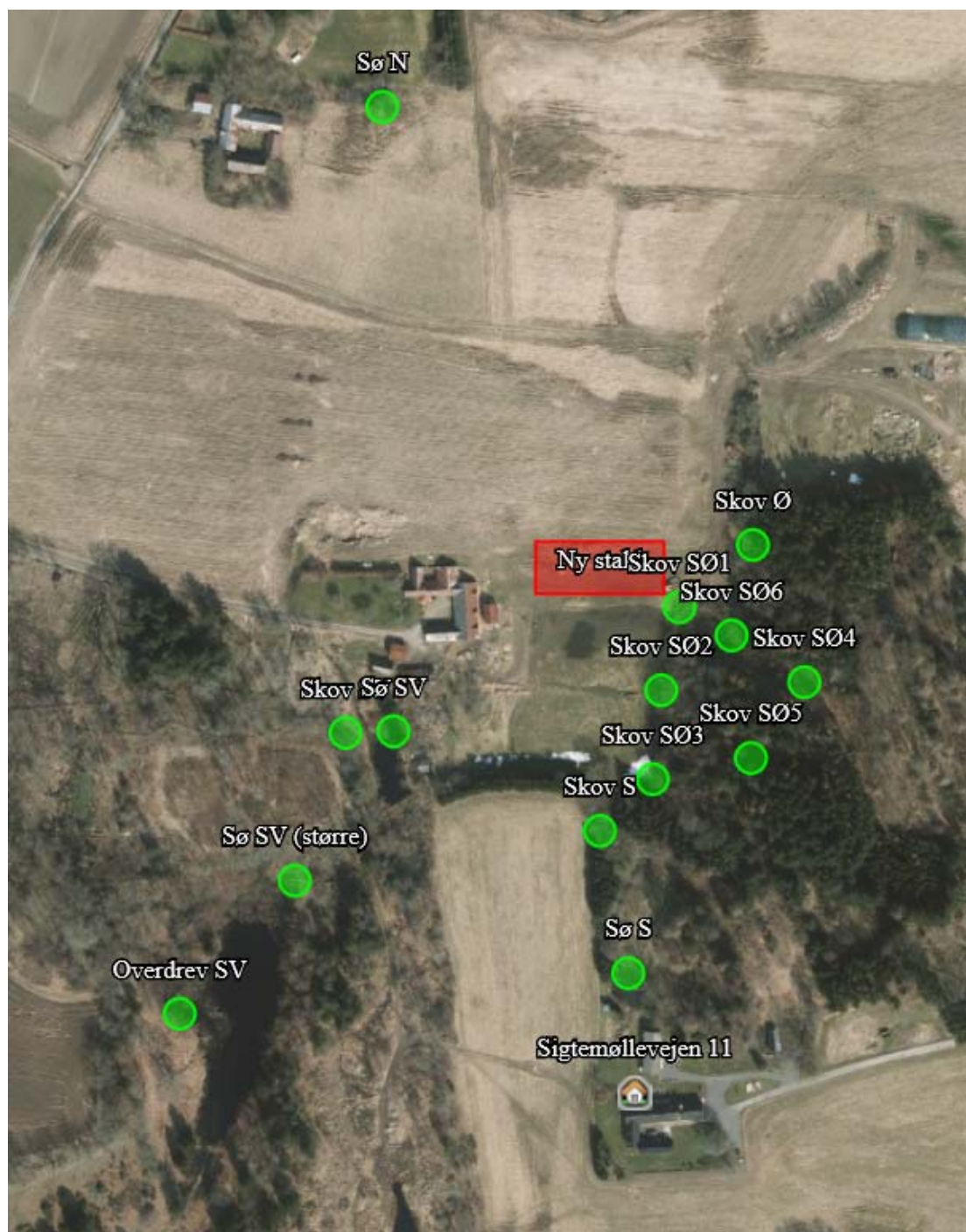
Nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper uden for Natura 2000-områder: højmoser, lobeliesøer, heder større end 10 ha og overdrev større end 2,5 ha. Et husdyrbrug må totalbelaste med maksimalt 1,0 kg N/ha/år.

Kategori 3-natur

Anden ammoniakfølsom natur (moser samt mindre heder og overdrev) og ammoniakfølsomme skove. Ved disse naturtyper kan kommunen ud fra en konkret vurdering stille krav om en maksimal merdeposition på 1,0 kg N/ha/år.

**0,2 kg N/ha/år ved > 1 husdyrbrug; 0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug og 0,7 kg N/ha/år ved 0 husdyrbrug.*

Figur 5. Beregningspunkter for ammoniakdeposition til naturområder omkring Lærkeshøj. Fra husdyrgodkendelse.dk (ansøgningsskema 107867).

Tabel 6. Beregnet ammoniakdeposition på nærmeste kategori 1-, 2-natur samt 3-natur og søer beliggende omkring Lærkeshøj. Fra husdyrgodkendelse.dk (scenarieskema 107867 (scenarie med al dybstrøelse kørt direkte ud og pløjet ned) og 108151 (scenarie med en del af dybstrøelsen opbevaret i markstak placeret nordøst for ny staldbygning)).

Naturtyper	Målepunkt	Total- og merdeposition* (kg NH ₃ -N/år)	
		dybstrøelse kørt direkte ud og pløjet ned på mark	dybstrøelse opbevaret i markstak umiddelbart NØ for stald
Kategori 1-natur	Grænse for Natura 2000 område "Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne"	0,2	0,2
Kategori 2-natur	Overdrev v. Kærgårdsvej	0,0	0,0
Kategori 3-natur	Overdrev SV	0,2	0,2
	Skov Ø	17,3	24,3
	Skov SV	1,4	1,5
	Skov SØ1	29,4	31,0
	Skov SØ2	4,9	5,2
	Skov SØ3	1,5	1,6
	Skov SØ4	2,6	2,9
	Skov SØ5	1,6	1,8
	Skov SØ6	11,5	12,3
	Skov S	1,0	1,1
Anden natur	Sø SV	1,0	1,1
	Sø N	0,2	0,2
	Sø S	0,5	0,5
	Sø SV (større)	0,4	0,5

* Total- og merdeposition er for denne produktion den samme, idet der ikke er nogen produktion i nudrift.

Kommunens bemærkninger og vurdering

Staldbygningen ved Lærkeshøj er beliggende mere end 300 m fra nærmeste Natura 2000-område og er dermed kategori 1-natur og mere end 300 m fra nærmeste kategori 2-natur (større overdrev og heder). Beregningen viser, at den ansøgte produktion overholder totaldepositionskravene til de to naturkategorier.

Inden for 300 m af den nye staldbygning ved Lærkeshøj ligger et beskyttet overdrev og to potentielt ammoniakfølsomme skove. Beskyttede overdrev er kategori 3-natur, mens skove udpeget som potentielt ammoniakfølsom skov er potentiel kategori 3-natur. Overdrevet, som ligger ca. 250 m sydvest for Lærkeshøj, påvirkes ifølge beregningen med en ammoniakdeposition fra Lærkeshøj på 0,2 kg N/ha/år. Påvirkningen er under 1 kg N/ha/år og er derfor ikke en væsentlig påvirkning, som kræver en nærmere vurdering.

Skoven beliggende umiddelbart øst for Lærkeshøj påvirkes i punktet tættest på den nye stald med en deposition på 17,3 kg N/ha/år dog op til 24,3 kg N/ha/år, hvis en del af dybstrøelsen opbevares i markstak umiddelbart vest for skoven. Idet påvirkningen overstiger 1 kg N/ha/år, skal kommunen derfor foretage en vurdering af, hvorvidt skoven er kategori 3-natur, og dernæst i hvilken grad den er ammoniakfølsom. Skoven beliggende sydvest for Lærkeshøj påvirkes i punktet nærmest den nye stald med en deposition på 1,4-1,5 kg N/ha/år, hvilket også overstiger 1 kg N/ha/år, hvorfor der også her kræves en nærmere vurdering.

Figur 6. Luftfoto med beskyttede søer, overdrev og potentielt ammoniakfølsomme skove i området omkring Lærkeshøj.

Vurdering af potentielt ammoniakfølsomme skove

I henhold til definitionen i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen bilag 3 gælder følgende:

En skov er ammoniakfølsom, når:

- *der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesordenen mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«,*
- *skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, f.eks. tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund (dvs. i størrelsesordenen mere end ca. 200 år), eller*
- *der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen over arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af § 25 i lov om skove, og arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi.*

Hvis skoven ud fra disse kriterier er at betragte som kategori 3-natur, skal kommunen afklare, om området er en del af særlige regionale eller lokale beskyttelsesinteresser. Som grundlag for denne afklaring skal kommunen iflg. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen bilag 3 inddrage alle fire følgende kriterier:

- *det aktuelle naturområdes status i kommuneplanen, herunder særligt om det aktuelle ammoniakfølsomme naturområde er omfattet af kommuneplanens udpegning af særlige værdifulde naturområder, rekreative områder og/eller værdifulde kulturmiljøer samt kommuneplanens retningslinjer for varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne, de rekreative interesser og de kulturhistoriske interesser,*
- *om det aktuelle område er omfattet af fredning, handleplan for naturpleje eller anden planlagt naturindsats,*
- *det aktuelle naturområdes naturkvalitet og*
- *kvælstofbidrag til området fra andre kilder (f.eks. markbidrag), herunder for så vidt angår skove om de gødskes.*

Det fremgår endvidere, at *'kriterierne skal inddrages med henblik på, at kommunalbestyrelsen for naturområder med særlige regionale og lokale naturinteresser alene stiller krav til en maksimal N-merdeposition, hvis området er omfattet af en af de ovennævnte udpegninger i kommuneplanen, er omfattet af fredning, handleplan for naturpleje eller anden planlagt naturindsats og/eller har en høj naturkvalitet, samt at ammoniakbidraget fra husdyrbruget ikke er helt uvæsentligt i forhold til den påvirkning af næringsstoffer, områderne modtager fra andre kilder.'*

Skoven øst for Lærkeshøj

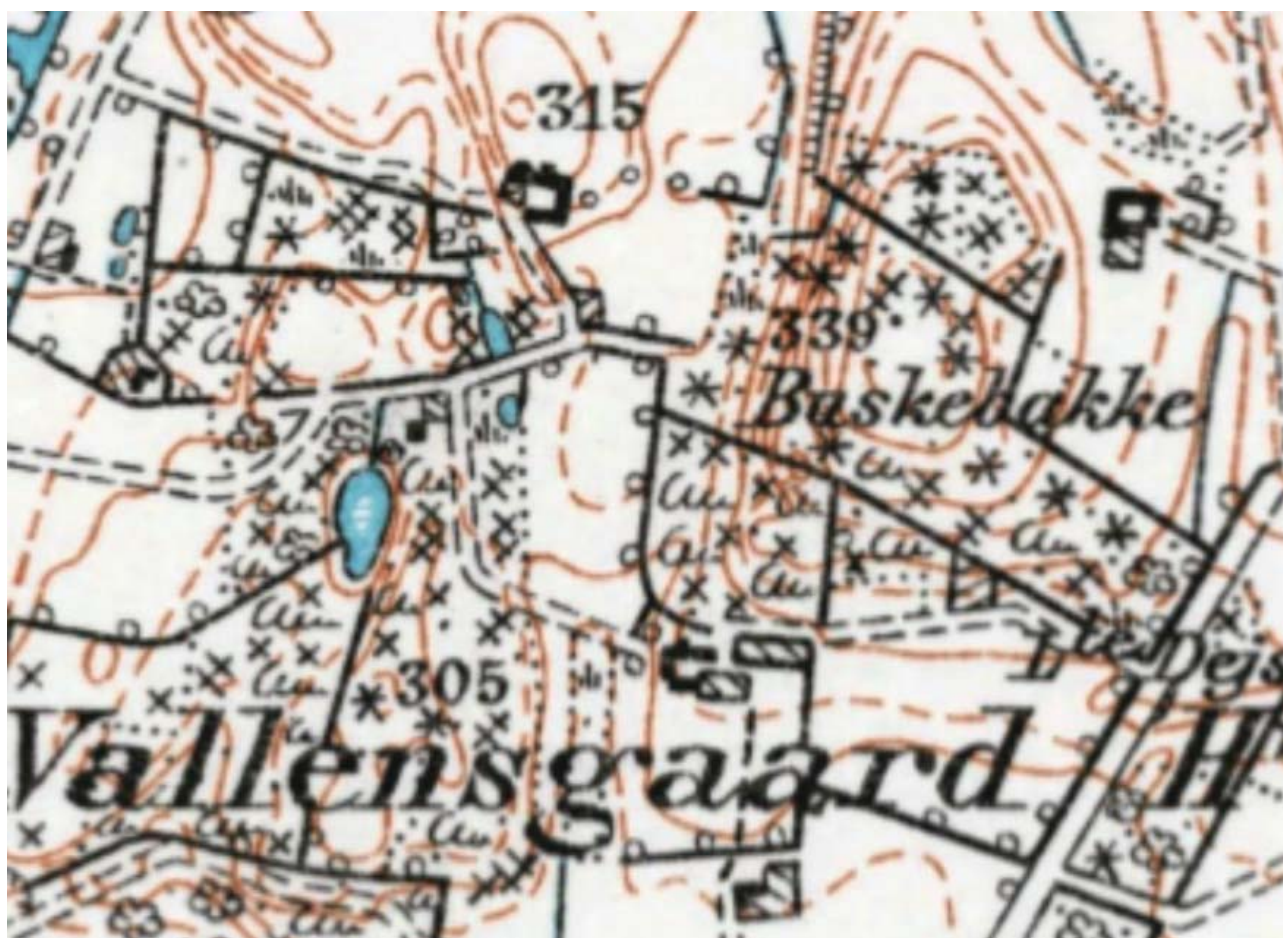
Ud fra de historiske kort ses det, at skoven har en lang kontinuitet, enten som skov eller som arealer med lyngvegetation, idet der på de historiske kort fra 1880'erne og 1930'erne enten er skov- eller lyngsignatur på arealerne. Arealet har derfor måske ikke været dyrket.

Bornholms Regionskommune besøgte arealet den 12. juli 2017. Det kunne ved besigtigelsen konstateres, at der er tale om en rødgransbeplantning, hvor ejer for ca. 10 år siden har skovet en del og tyndet en del. Nu vokser ung selvsået birk op, hvor der er ryddet, og i den del, der er tyndet, er der kommet bundvegetation, som især består af brombær. Ifølge ejer var skoven, da han overtog ejendommen for ca. 25 år siden, tæt rødgran uden ret meget bundvegetation. På det historiske kort fra 1930'erne og også for noget af arealet på kortet fra 1880'erne ses signaturer for gran. Arealets nuværende karakter og de historiske kort tyder på, at det tidligere lyngareal er blevet tilplantet med gran. Der er således ikke tale om skov, der er vokset frem af sig selv på et tidligere naturareal, men om et tidligere naturareal, der er blevet tilplantet med skov i form af nåletræ.

Der blev registreret kristtorn, som er en art, der er medtaget på listen over naturskovsindikerende eller gammelskovsarter, men arten er ret almindelig på Bornholm og vurderes ikke at have væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi.

Arealet vurderes på baggrund heraf ikke at opfylde nogen af de tre kriterier for ammoniakfølsom skov og vurderes derfor ikke at være kategori 3-natur.

Figur 7. Historisk kort fra 1930'erne af skoven ved Lærkeshøj (Lærkeshøj er beliggende øverst på kortudsnittet med nr. 315).

Skoven sydøst for Lærkeshøj

Skoven er ikke markeret på Miljøstyrelsens kort som potentielt ammoniakfølsom skov, formodentlig fordi den ikke er fredskov. På de historiske kort fra 1880'erne og 1930'erne har dele af arealet signatur som nåleskov, mens andre dele har signatur for lysåbent areal. Arealet ligger på en bakke på 107 m benævnt Buskebakke. Den vestlige del af arealet tættest på Lærkeshøj er en skrænt, som formodentlig aldrig har været dyrket. På kortet fra 1930'erne er arealet i det nordvestlige hjørne neden for skrænten registreret med engsignatur. På kortet fra 1970'erne er hele arealet registreret som skov.

På Videnskabernes Selskabskort er Buskebakke markeret som en høj men uden skovsignatur.

Østlige dele af skoven er på Miljøstyrelsens 'Digitale naturkort' registreret som skov med lang kontinuitet men ikke den vestlige del.

Der er diger mellem denne del af skoven og skoven henholdsvis nord og syd for.

Bornholms Regionskommune besøgte skoven den 23. november 2018. Den helt vestlige del af skoven er blandet løvtræ og krat af bl.a. bøg, birk, ahorn og brombær, som er vokset op i en lavning i terrænet og nu udgør et skovbryn for den egentlige skov øst for. Her rejser terrænet sig, og skoven består helt overvejende af plantet granskov. I bundvegetationen blev registreret almindelig mangeløv, brombær, almindelig hundegræs og lundrapgræs.

De historiske kort tyder på, at arealet er blevet tilplantet med nåleskov. Der er formodentlig for den del af arealet, som er nåleskov, således ikke tale om skov, der er vokset frem af sig selv på et tidligere naturareal, men om et tidligere naturareal, der er blevet tilplantet med skov i form af nåletræ. De mindre partier med krat og løvtræer er dog formodentlig vokset frem af sig selv.

Arealet som helhed vurderes på baggrund af ovenstående ikke at opfylde nogen af de tre kriterier for ammoniakfølsom skov og vurderes derfor ikke at være kategori 3-natur.

Endvidere er skoven ikke fredskov, og denne del af skoven vurderes ikke at have en høj naturkvalitet. Det er derfor Bornholms Regionskommunes vurdering, at der i øvrigt ikke er tale om et særligt tilfælde, hvor der er grundlag for at fastsætte skærpede vilkår om at nedbringe ammoniakdepositionen i forhold til skoven.

Skoven sydvest for Lærkeshøj

På det historiske kort fra 1880'erne er der på arealet beliggende sydvest for Lærkeshøj overvejende signatur for lyng og/eller klipper, mens mindre partier er hvide, og nogle partier har engsignatur. På kortet fra 1930'erne er det overvejende samme billede, men der er kommet enkelte signaturer for nåletræer. På kortet fra 1970'erne er arealet markeret som skov. På Miljøstyrelsens 'Digitale naturkort' er den nordlige del af skoven markeret som skov med lang kontinuitet. Det vurderes på baggrund af ovenstående, at i hvert fald størstedelen af arealet ikke har været opdyrket inden for en periode på mindst ca. 200 år.

Bornholms Regionskommune besigtigede den nordlige del af arealet den 12. juli 2017. Det kunne ved besigtigelsen konstateres, at der er tale om en blandet løvskov, hvor der for nyligt var foretaget nogle rydninger og tyndinger. Der er flere stendiger på arealet samt både fugtige arealer og tørre arealer. Der blev registreret træarterne bøg, ahorn, stilkæg, ask, hassel, almindelig hyld, fuglekirsebær og ung opvækst af almindelig røn. I rydninger var der en ung tæt opvækst af især ahorn. I bundvegetationen blev registreret plantearterne stor nælde, febernellikero, ung ask, dunet steffensurt, lav ranunkel, dueurt sp., almindelig mjødurt, vandkarse, brombær, akselblomstret star, stinkende storkenæb, almindelig rapgræs, almindelig mangeløv, stikkelsbær, en-blomstret flitteraks, almindelig hundegræs og mosebunke. Omkring søen/mosen inde i skoven var der ryddet med ung opvækst af rød-el. Herudover blev der registreret følgende yderligere arter: blåtop, krybhvene, sødgræs sp., liden andemad, almindelig fredløs, almindelig mangeløv, bredbladet dunhammer, blærestar, mosebunke og bittersød natskygge.

Arealet vurderes ud fra de forekommende træarter og de historiske kort at kunne være skov, der er groet frem af sig selv på et naturareal, som ikke har været dyrket i ca. 200 år. På denne baggrund vurderer Bornholms Regionskommune skoven som værende omfattet af kategori 3-natur som ammoniakfølsom skov.

Der blev dog ikke i denne del af skoven registreret arter, der er medtaget på listen over naturskovsindikerende eller gammelskovsarter.

Bornholms Regionskommune har efterfølgende foretaget en vurdering af beskyttelsesniveauet for lokaliteten ud fra de i bekendtgørelsen fastsatte kriterier.

Kommuneplan: Dele af skoven er i den gældende kommuneplan omfattet af en udpegning af særlige værdifulde naturområder, idet alle fredskove er omfattet af udpegningen. Resten af skoven er omfattet af en udpegning af interesseområde for natur, landskab og økologiske forbindelser. Skoven er beliggende i et område udpeget som kulturmiljøområde, mens der ikke er udpegninger af rekreative områder. Dele af skoven er fredskov, hvilket dog ikke beskytter skoven mod for eksempel rydning og genplantering eventuelt med andre arter.

Fredning/handleplan eller anden indsats: Skoven er ikke omfattet af fredninger eller handleplaner for naturpleje eller andre planlagte naturindsatser.

Naturkvalitet: Der er tale om en blandet løvskov med både fugtige og tørre partier og en varieret bundvegetation. I nyligt ryddede områder er der dog en kraftig ung opvækst af især ahorn. Skoven vurderes ud fra artssammensætningen at have en moderat naturværdi.

Kvælstofbidrag til området fra andre kilder: Skoven modtager ud over den generelle baggrundsbelastning muligvis et mindre kvælstofbidrag fra produktionen på Nordvang, Sigtemøllevejen 13, som er beliggende nordøst for skoven. Afstanden fra Nordvang til skoven er ca. 300 m, og der ligger en skov imellem, så der vil på grund af afstanden, retningen og terrænet kun kunne være tale om en lille påvirkning.

For skove er der generelt fastsat vejledende tålegrænser på 10-20 kg N/ha/år. Skovtyper, der naturligt har et højt kvælstofindhold i jorden og skove med træarter, der binder kvælstof fra luften som f.eks. rødel, kan have en højere tålegrænse.

Baggrundsbelastningen med kvælstofdeposition er som gennemsnit på Bornholm beregnet til 11,8 kg N/ha/år¹. Den totale ammoniakdeposition på den del af skoven, som ligger nærmest Lærkeshøj, kan derfor anslås til 11,8 kg N/ha/år (baggrundsbelastning) + 1,5 kg N/ha/år = 13,3 kg N/ha/år. Den vejledende øvre tålegrænse på 20 kg N/ha/år er således ikke overskredet, og belastningen er i den lave halvdel af intervallet.

Bornholms Regionskommune vurderer samlet, at skoven ligesom andre bornholmske bondeskove er af lokal naturmæssig værdi, men at denne del af skoven ikke vurderes at rumme *særlige* regionale og lokale naturinteresser, og at der er tale om en lille merdeposition og en samlet ammoniakbelastning i den nederste halvdel af tålegrænseintervallet.

Det er derfor Bornholms Regionskommunes vurdering, at der ikke er tale om et særligt tilfælde, hvor der er grundlag for at fastsætte skærpede vilkår om at nedbringe ammoniakdepositionen i forhold til skoven.

Vurdering af anden beskyttet natur:

Der er fire beskyttede søer beliggende inden for 300 m af den nye stald på Lærkeshøj. Ingen af disse søer påvirkes med en merdeposition på mere end ca. 1 kg N/ha/år.

Generelt vurderes påvirkninger under 1 kg N/ha/år ikke at medføre en væsentlig påvirkning. Den ansøgte produktion vurderes derfor ikke at give anledning til en tilstandsændring af søerne.

Påvirkning af Natura 2000-områder

Lærkeshøj er beliggende i nærheden af Natura 2000-område nr. 186 Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Den korteste afstand fra den nye stald på Lærkeshøj til Natura 2000-området øst for ejendommen er ca. 455 m.

Som det ses af Tabel 6 er ammoniakpåvirkningen på Natura 2000-området beregnet til maksimalt 0,2 kg N/ha/år. Kravene til påvirkning på kategori 1-natur, som beskrevet ovenfor, er derfor opfyldt. Der vurderes ikke at være andre forhold ved den ansøgte produktion, som kan påvirke Natura 2000-området. Bornholms Regionskommune vurderer derfor samlet, at den ansøgte produktion ikke vil påvirke naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder væsentligt.

Påvirkning af arter med særlige beskyttelseskrav (bilag IV-arter)

Der er tidligere registreret løvfrø i søen beliggende ca. 90 m sydvest for den nye stald og søen beliggende inde i skoven ca. 170 m sydvest for den nye stald. Idet det ansøgte ikke vurderes at påvirke søerne væsentligt, som beskrevet tidligere, vurderes der heller ikke at ske en væsentlig påvirkning af eventuelle Bilag IV-arter i søerne. Bornholms Regionskommune har ikke kendskab til, at der er registreret forekomst af andre Bilag IV-arter inden for 300 m af stalden på Lærkeshøj. Det vurderes på den baggrund, at den ansøgte produktion ikke påvirker Bilag IV-arter eller deres leveområder væsentligt.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. ammoniakdeposition til naturarealer.

¹ Tal for 2016 (nyeste tilgængelige) beregnet af Aarhus Universitet, se http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Miljoe-tilstand/3_luft/4_spredningsmodeller/5_Depositionsberegninger/depositiontables.asp?period=2016&water=kommuner&Select=Vis+tabel

4 BILAG

Bilagsoversigt:

1. Ansøgningsskema fra Bilag 1 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen

Bilag 1. Ansøgningsskema fra Bilag 1 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Ansøgningsskema til

Tilladelse til husdyrproduktion (højst 75 dyreenheder)

Ansøger m.v.			
	Navn	Adresse og evt. e-post	Telefonnr.
Ansøger	Christian Skovbo Pedersen	Sigtemøllevej 13, 3720 Åkirkeby. nordvang@pedersen.mail.dk	23395309
Ejer/ejere	Christian Skovbo Pedersen		
	Adresse	CVR-nr.	CHR-nr.
Husdyrbrugets ejendom/ejendomme	Lærkeshøj, Fællesvej 8, 3720 Åkirkeby	14898778	88671
	Matrikel 1cc, Aaker		
Husdyrproduktion			
	Dyreart	Antal dyr	Dyreenheder (DE)
Nuværende produktion	Seneste registrerede produktion er 11 heste og 10 årshøns, i alt 4,84 DE (miljøtilsyn 2013). Ejendommen er siden blevet handlet til nuværende ejer.	0	0
Fremtidig produktion			
	Årskøer, st. race	15	21,1
	Årskvier, st. race, 6-26 mdr.	70	32,8
	Producerede ungtyre, st. race (220-440 kg)	80	20,5
			74,4
Kortmateriale			
			Vedlagt
	Nuværende bygninger og planlagt byggeri samt eksisterende og fremtidig beplantning		x
Miljø, natur, landskab og naboforhold			
		Ja	Nej
1	Overholder stalde, gødningsopbevaringsanlæg o. lign afstandskravene angivet i § 8 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, til vandforsyningsanlæg, vandløb og søer, veje, levnedsmiddelvirksomhed, beboelse og naboskel?	x	
2	Er anlæggene placeret i større afstand end angivet i § 20 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, i forhold til gener for omgivelserne?	x	
3	Ligger anlæggene mere end 300 m fra de beskyttede naturtyper, som er omfattet af kategori 1, 2 eller 3, som angivet i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 3, punkt A? BRK bedes syne potentiel ammoniakfølsom skov, og overdrev, for at vurdere afstand og ammoniakfølsomhed.	x	x

4	Ligger anlæggene uden for registrerede og udpegede lavbundsarealer?	x	
5	Ligger husdyrbruget uden for fredede områder, Natura 2000-områder eller beskyttede naturarealer?	x	
6	Ligger nye anlæg og udvidelser af eksisterende anlæg uden for områder med landskabelig værdi eller værdifulde kulturmiljøer?	x	
Udover de 6 nævnte punkter skal kommunalbestyrelsen foretage en konkret vurdering i forhold til §§ 27 og 32 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.			

Dato: 26/7-2017

Underskrift: *Chr Skovbo Pedersen*

Vedlagt:

- Situationskort
- DE-beregning
- Miljøtilsyn, 22. november 2013
- To kort m naturområder, som ønskes vurderet